

PANDEMİ SÜRECİNİN PSİKOSOSYAL ETKİLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ

THE PHYSCYOSOCIAL EFFECTS OF THE PANDEMIA PROCESS ON PHYSCYOSOCIAL EFFECTS OF THE OF THE SOCIETYFROM TEACHER AND SCHOOLADMINISTRATORS POINT OF VIEW

Muhammed Emin ARIKAN¹, Hüseyin Ünal², İbrahim EKŞİ³

Makalenin Alanı: Pandemide Eğitim

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

15.11.2022

Kabul Tarihi

15.12.2022

Anahtar Kelimeler

İlkokul-Ortaokul,
 Pandemi,
 Psikososyal etkiler.

Özet

2019'un son aylarında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi Türkiye'de de etkisini göstermiş, bir çok alanda insanlar etkilenmiştir. Pandemi sebebiyle tüm öğretim kademelerinde eğitim öğretim faaliyetleri ile yerel ve merkezî sınavlar ertelenmiş ve öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede çevrimiçi sınavlar devreye girmiştir. İlerleyen haftalarda Uzaktan-çevrimiçi eğitim sebebiyle eğitim farklı bir boyut kazanmıştır. Öğretmen ve idarecilerin bu süreçte karşılaştıkları durumlar, onların üzerinde psikososyal etkiler oluşturması kaçınılmazdı. İşte bu araştırmada bu etkiler incelenmeye çalışılmıştır. Cinsiyet, Eğitim durumu, Kıdem kategorilerinde öğretmen ve okul yöneticilerinin pandeminin psikososyal etkileri değerlendirilmiştir.

Article Info

Received

15.11.2022

Accepted

15.12.2022

Keywords

Primary school,
 Academic success,
 Interaction.

Abstract

The Covid-19 pandemic that has been taking place in Turkey and the rest of the world since the last months of 2019, showed its negative effects on the whole world and affected people from various areas and disciplines. According to the pandemic directives and regulations, the official education periods have been changed and local and central exams have been postponed at all education levels, and online exams are were put into effect to exceed student success and correct evaluation. During the process, distance-online education has reached a different dimension. It was common for all teachers and administrators therefore they had to encounter situations that had psychosocial effects on them. In this study, these components and their related effects have been examined and evaluated regarding the psychosocial effects of the pandemic on teachers and school managements of various, Gender, Educational status, Seniority.

1. GİRİŞ

2019'un son aylarında Çin'de bir hayvan pazarından çıktığı düşünülen Covid-19 virüsü kısa sürede dünyanın geneline yayılmış bu sebeple 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilmiştir (WHO, 2020b). Yine 11 Mart 2020 tarihinde Türkiye' de ilk vaka tespiti yapılmış olup 13 Mart 2020 tarihinde alınan kararla ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretime 16 Mart 2020 tarihinden itibaren ara verildiği duyurulmuştur

¹ Şehit Öğretmen Nevzat AKDEMİR İlkokulu, meminarikan77@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1418-1046 (Corresponding Author)

² SuzanAhmet YALKIN İlkokulu, e-mail: hunal1974@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-1418-3955

³ Şehit Öğretmen Nevzat AKDEMİR İlkokulu, e-mail: İbrahim—eksi@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2498-1256

(T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Türkiye’de Covid-19 pandemisi nedeniyle, tüm öğretim kademelerinde eğitim öğretim faaliyetleri ile yerel ve merkezî sınavlar ertelenmiş ve öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede çevrimiçi sınavlar devreye girmiştir.

Alınan tedbirler gereğince kapatılan okullar nedeniyle milyonlarca çocuk, genç ve yetişkin, okullara ve üniversitelere gidememişlerdir. Ülkeler eğitim sistemlerini ayakta tutmak için uzaktan eğitim platformları oluşturarak ve zoom gibi uygulamalarla eğitime devam etmek zorunda kalmıştır.

1.1. Pandemi ve Psikolojik Etkileri

Covid-19 Pandemisi, tüm dünyada birçok etkileri görülen bir salgındır. Fiziksel sağlık üzerindeki etkileri daha çok vurgulanmasına rağmen, psikolojik etkilerinin biraz daha geri planda kaldığını söyleyebiliriz. Pandeminin fiziksel etkileri yıkıcı ve ölümcül olsa da, salgınlar sebebiyle yaygın olarak görülen psikolojik etkiler, salgınların fiziksel etkilerinden daha uzun vadeli sonuçlar doğurmaktadır. (Taylor, 2019)

1.2. Pandeminin Sosyolojik Etkileri

Covid-19 pandemisi, dünya genelinde toplumsal hayat üzerinde kaçınılmayan etkiler bıraktığı görünen bir gerçektir. 2020 yılında pandemi ilan edilmesine sebep olan Covid-19 virüsü, taşıdığı riskler yönünden toplumu ve günlük yaşamı tehdit eden bir boyut kazanmıştır. Hayat eve sığar, evde kal, sloganlarıyla zorunlu olarak yaşanan eve kapanma durumu, bireylerin aralarına mesafe koyması, maske takma zorunluluğu, temizlik ve hijyen takıntıları, sokağa çıkma kısıtlamaları vb. ortaya çıkan durumlar sonucunda toplumsal yaşamda meydana gelen zorunlu değişiklikler toplumu derinden etkilemiştir. Zorunluluk sebebiyle evde kalmanın uzaması sonucu ev içinde istenilmeyen olumsuzluklar da yaşanabilir. Aile üyelerinin aynı mekânda uzun süre bir arada bulunmaları sebebiyle ortaya çıkacak bunalımlar sonucunda çatışmaların yaşanması beklenebilir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kapatılması en son düşünülmesi gereken kurumlar olarak okulların pandemi sebebiyle kapatılması ile başta eğitim öğretim alanında olmak üzere öğrenci öğretmen ve okul yöneticileri üzerinde bir takım olumsuz etkileri ortaya çıkmıştır. Uzun süre uygulamada olan zorunlu eğitim tarihimizde ilk kez karşılaşılan karantina ve yüz yüze eğitime ara verilmesi sebebiyle eğitim olumsuz yönde etkilenmiştir. Salgının toplum üzerinde psikososyal etkileri ortaya çıkmış ve insanların karşılaştıkları önlemler ve virüs sebebiyle, kaygı düzeylerinde artışlar görülmüştür.

Araştırma sonuçlarına göre okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin pandemi sürecinde psikososyal etkilerine ilişkin veriler ortaya konacak ve yapılması gerekenler ile ilgili davranışlarının gelişmesine adına katkılar sağlayacağı umulmaktadır. Ayrıca uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim sebebiyle öğrenci ile öğretmenler üzerine etkilerine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

1.4.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı; İstanbul / Maltepe İlçesi'nde görev yapan ilkökul ve ortaokul yöneticileri ve öğretmenleri özelinde “Pandeminin psikososyal etkilerinin neler olduğuna ilişkin görüşlerinin alınması ve uzaktan ve eğitim-yüz yüze eğitim durumlarında öğretmen ve öğrenciler üzerinde görülen etkilerin ve görüşlerinin ortaya çıkarılmasıdır.

1.5.Problem

Küresel düzeyde, örgün eğitim uygulamalarının yürütülememesi karşısında, çözüm olarak açık ve uzaktan eğitim uygulamaları temel bir öğrenme kaynağı olarak gündeme gelmiştir. Pandeminin ilk aylarında yüz yüze eğitime ara verilmiş ve eğitim uzaktan yapılmaya çalışılmıştır. Bugün küresel düzeyde, yüz yüze eğitim uygulamaları sınırlı olarak yapılmakla birlikte milyonlarca öğrenci açık ve uzaktan eğitim uygulamaları ile eğitim almaya başlamıştır. Bu durumda öğrencilerin ve öğretmenlerin Covid-19 bulaş riski sebebiyle yüz yüze eğitimde riskler taşımaları ve uzaktan ve yüz yüze eğitimde karşılaşacakları sıkıntılar sebebiyle eğitim sisteminde aksamaların yaşanması kaçınılmaz bir durumdur. (Anadolu Ajansı. (2020a)

Pandemi sürecinde öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim uygulamalarından etkilenmemeleri düşünülemezdi. Eğitimin ana unsuru olan öğrencilerimizin pandemi sürecinin etkileri üzerine okul yöneticileri ve öğretmenler ne düşünmektedir?

1.6. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, mevcut durumu saptamaya yönelik betimsel bir araştırmadır ve araştırma için genel tarama modeli kullanılmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2009, s.77). Bu yolla, pandemi sürecinin etkilerine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri incelenmeye çalışılmıştır.

2. YÖNTEM

Yöntem bölümünde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, mevcut durumu saptamaya yönelik betimsel bir araştırmadır ve araştırma için genel tarama modeli kullanılmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2009:77). Bu yolla, pandemi sürecinin etkilerine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri incelenmeye çalışılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Pandemi sürecinin psikososyal etkilerine ilişkin ilk ve ortaokul öğretmenlerinin ve yöneticilerinin görüşlerini saptamak için İstanbul/Maltepe İlçesi’nde ilkokul ve ortaokullarda görev yapan okul idarecisi ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Toplam evren 1650 kişidir. Öğretmen ve okul yöneticileri araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır.

2020-2021 Eğitim Öğretim yılında İstanbul İli, Maltepe İlçesi’ndeki 7 ilkokul ve 7 Ortaokuldan tesadüfî örneklem yöntemi ile seçilen, 14 resmi okulda bulunan 435 öğretmene anket uygulanmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma için gerekli olan veriler literatür taraması ve anket uygulaması ile elde edilmiştir. Veri toplama çalışmaları sırasında, öncelikle pandemi ile ilgili resmi kaynaklar, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı genelgeleri ile Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve DSÖ resmi sitesinde yer alan bilgiler taranmış ilgili yerli ve yabancı araştırmalar, yayın ve kitaplar gözden geçirilmiş, elde edilen bu bilgiler araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturmuştur.

Araştırmanın veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu, dört bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde demografik bilgi formu, ikinci bölümde pandemi sürecinin öğretmen üzerine etkileri, üçüncü bölümde pandemi sürecinin öğrenci üzerine etkileri, dördüncü bölümde pandeminin psikososyal etkileri ölçeği bulunmaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma için gereken veriler literatür taraması ve anket uygulaması ile toplanmıştır. Anket uygulamasında, tarafımda hazırlanan anket ölçeği kullanılmıştır.

Pandemi süreci sebebiyle ulaşılabilen ve anketi maddi olarak doldurma konusunda çekincesi olmayan okul yöneticisi öğretmenlere anket kâğıt üzerinde yapılırken, okulların uzaktan eğitime geçmesi sebebiyle öğretmenlere ulaşılmasında problem yaşanması sebebiyle anket çalışmamda genel olarak Google form (veri toplama ve paylaşma) aracı kullanılmıştır.

2.5. Örneklemi oluşturan öğretmen ve yöneticilere ilişkin kişisel veriler

Öğretmen ve yöneticilerin demografik bilgiler formundan elde edilenler; araştırma kapsamını oluşturan öğretmen ve yöneticilerin “cinsiyeti”, “kıdemi”, “eğitim durumu”, “branşı” ve “okul türü” sorularına göre çizelgeler halinde verilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu kısımda, “Pandemi Sürecinin Psikososyal Etkilerinin” üç alt boyutundan elde edilen cevapların değerlendirmeleri yapılarak tablolar halinde gösterilmiştir. Çıkan sonuçlara göre bulgular ve yorumlar tabloların altlarında yapılmıştır.

3.1. Cinsiyet değişkenine göre öğretmen ve yönetici görüşlerine ilişkin bulgular

Bu kısımda, araştırmaya katılıp ankete cevap veren öğretmenler ve yöneticilere “Pandemi sürecinin psikososyal etkileri anketi” nin üç alt boyutunun cinsiyetine göre anlamlılık testleri, SPSS paket programındaki (t-testi) analizleri ile yapılmıştır. Tablo 1’de ortalama ve anlamlılık verileri gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin ve yöneticilerin, “pandemi sürecinin psikososyal etkileri” anketine göre cinsiyetleri arasındaki görüş farklılıkları

ALT BOYUTLAR	CİNSİYET	N	X	s	t	d	P
Pandemi Sürecinin Öğretmen Üzerine Etkileri	Kadın	94	,45	,43	1,334	33	,183
	Erkek	41	,39	,50			
Pandemi Sürecinin Öğrenci Üzerine Etkileri	Kadın	94	,47	,69	1,900	3	,058
	Erkek	41	,34	,67			
Pandeminin Psikososyal Etkileri	Kadın	94	,29	,37	,276	33	,782
	Erkek	41	,28	,38			
Pandemi Sürecinin Psikososyal Etkilerine (Toplam 33 Madde Ortalaması)	Kadın	94	,07	,39	1,705	33	,089

Tablo 1 incelendiğinde ankete katılan öğretmenler ve yöneticilere pandemi sürecinin psikososyal etkileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğretmen ve yönetici yanıtlarının “pandemi sürecinin psikososyal etkileri anketinin” (Toplam 33 Madde Ortalaması) cinsiyet değişkenine ilişkin bağımsız grup (t) testi değerlendirmesinde $p>0.05$ oranında anlamlı farklılık ($t=1,705$; $p=,089$) tespit edilememiştir.

Ancak ortalamalar üzerinden karşılaştırmalara bakıldığında, ankete yanıt veren kadınlar “Ara Sıra” ($X=3,07$) cevabıyla, erkeklere oranla daha olumlu görüş belirterek, pandemi sürecinden psikososyal yönlerden daha az etkilendiklerini söylemişlerdir.

“Pandemi sürecinin psikososyal etkileri anketinin” 3 alt boyutu incelendiğinde; tüm boyutlarda cinsiyete göre yapılan (t) testi sonuçlarına göre $p>0,05$ düzeyinde (Öğretmen: $p=0,182$; Öğrenci: $p=0,058$; psikososyal: $p=0,782$) anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Yine üç alt boyutta da kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla “Çoğu Zaman” ($X=3,45$) en yüksek puanlı cevaplarıyla, pandemi sürecinden psikososyal yönlerden daha az etkilendikleri belirlenmiştir.

3.2.Kıdem Değişkenine Göre Öğretmen Ve Yönetici Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu kısımda, araştırmaya katılıp ankete cevap veren öğretmenler ve yöneticilere “Pandemi sürecinin psikososyal etkileri anketi” nin üç alt boyutunun kıdeme göre anlamlılık testleri, SPSS paket programındaki varyans (anova) analizleri ile yapılmıştır. Tablo 2’de ortalama ve anlamlılık verileri gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin ve yöneticilerin, “pandemi sürecinin psikososyal etkileri” anketine göre “toplam 33 madde” ye ilişkin kıdemleri arasındaki görüş farklılıkları

Pandemi Sürecinin Psikososyal Etkilerine (Toplam 33 Madde Ortalaması)	Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplararası	2,400	4	,600	3,977	,004*
	Gruplariçi	64,870	430	,151		
	Toplam	67,270	434			
Çoklu Karşılaştırma Sonuçları (Scheffe)	KIDEM	N		X		P
	1-5 yıl	31		2,99		,041*
	6-10 yıl	75		2,97		,809
	11-15 yıl	79		3,00		,858
	16-20 yıl	85		3,01		,810
	21 yıl ve üzeri	165		3,14		,041*
	TOPLAM	435		3,05		

Tablo 2 incelendiğinde ankete katılan öğretmenler ve yöneticilere pandemi sürecinin psikososyal etkileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğretmen ve yönetici yanıtlarının “pandemi sürecinin psikososyal etkileri anketinin” (Toplam 33 Madde Ortalaması) kıdem değişkenine ilişkin anova testi değerlendirmesinde $p < 0.05$ oranında anlamlı farklılık ($F=3,977$; $p=,004^*$) tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılık incelendiğinde, sheffe testlerine göre ankete yanıt veren 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler “Ara Sıra” ($X=3,14$) cevabıyla, 1-5 yıl kıdemdekilere oranla daha olumlu görüş belirterek, pandemi sürecinden psikososyal yönlerden daha az etkilendiklerini söylemişlerdir.

Tablo 3. Öğretmenlerin ve yöneticilerin “pandemi sürecinin öğretmen üzerine etkileri” alt boyutu cevaplarına ilişkin kıdemleri arasındaki görüş farklılıkları

PANDEMİ SÜRECİNİN	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
ÖĞRETMEN	Gruplararası	2,826	4	,706	3,545	,007*
ÜZERİNE ETKİLERİ	Gruplarıçi	85,679	430	,199		
	Toplam	88,505	434			
	KIDEM	N		X		P
	1-5 yıl	31		3,38		,724
Çoklu Karşılaştırma	6-10 yıl	75		3,34		,003*
Sonuçları	11-15 yıl	79		3,40		,460
(Scheffe)	16-20 yıl	85		3,36		,765
	21 yıl ve üzeri	165		3,53		,003*
	TOPLAM	435		3,43		

Tablo 3 incelendiğinde ankete katılan öğretmenler ve yöneticilere pandemi sürecinin psikososyal etkileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğretmen ve yönetici yanıtlarının “pandemi sürecinin öğretmen üzerine etkileri” alt boyutunun kıdem değişkenine ilişkin anova testi değerlendirmesinde $p < 0.05$ oranında anlamlı farklılık ($F=3,545$; $p=,007^*$) tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılık incelendiğinde, sheffe testlerine göre ankete yanıt veren 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler “Çoğu Zaman” ($X=3,53$) cevabıyla, 6-10 yıl kıdemdekilere oranla daha olumlu görüş belirterek, pandemi sürecinden psikososyal yönlerden daha az etkilendiklerini söylemişlerdir.

Tablo 4. Öğretmenlerin ve yöneticilerin “pandemi sürecinin öğrenci üzerine etkileri” alt boyutu cevaplarına ilişkin kıdemleri arasındaki görüş farklılıkları

	Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Pandemi Sürecinin Öğrenci Üzerine Etkileri	Gruplararası	4,391	4	1,098	,347	,054
	Gruplariçi	201,095	430	,468		
	Toplam	205,486	434			
Çoklu Karşılaştırma Sonuçları (Scheffe)	KIDEM		N	X		P
	1-5 yıl		31	2,23		,059
	6-10 yıl		75	2,36		,361
	11-15 yıl		79	2,37		,340
	16-20 yıl		85	2,37		,332
	21 yıl ve üzeri		165	2,55		,059
	TOPLAM		435	2,43		

Tablo 4 incelendiğinde ankete katılan öğretmenler ve yöneticilere pandemi sürecinin psikososyal etkileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğretmen ve yönetici yanıtlarının “pandemi sürecinin öğrenci üzerine etkileri” alt boyutunun kıdem değişkenine ilişkin anova testi değerlendirmesinde $p>0.05$ oranında anlamlı farklılık ($F=2,347$; $p=,054$) tespit edilmemiştir.

Ancak ortalamalar üzerinden karşılaştırmalara bakıldığında, ankete yanıt veren 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler “Çok Seyrek” ($X=2,55$) cevabıyla, diğer kıdemdekilere oranla daha olumlu görüş belirterek, pandemi sürecinden öğrencilerin psikososyal yönlerden daha az etkilendiklerini söylemişlerdir. Bu ortalamalar doğrultusunda öğrencilerin psikososyal açıdan çok etkilendiğini söyleyebiliriz.

Tablo 5. Öğretmenlerin ve yöneticilerin “pandeminin psikososyal etkileri” alt boyutu cevaplarına ilişkin kıdemleri arasındaki görüş farklılıkları

	Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
PANDEMİNİN PSİKOSOSYAL ETKİLERİ	Gruplararası	1,604	4	,401	,917	,021*
	Gruplariçi	59,120	430	,137		
	Toplam	60,725	434			

	KIDEM	N	X	P
Çoklu Karşılaştırma Sonuçları (Scheffe)	1-5 yıl	31	3,32	,060
	6-10 yıl	75	3,19	,003*
	11-15 yıl	79	3,24	,440
	16-20 yıl	85	3,28	,118
	21 yıl ve üzeri	165	3,35	,003*
	TOPLAM	435	3,29	

Tablo 5 incelendiğinde ankete katılan öğretmenler ve yöneticilere pandemi sürecinin psikososyal etkileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğretmen ve yönetici yanıtlarının “pandeminin psikososyal etkileri” alt boyutunun kıdem değişkenine ilişkin anova testi değerlendirmesinde $p < 0.05$ oranında anlamlı farklılık ($F=2,917$; $p=,021^*$) tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılık incelendiğinde, sheffe testlerine göre ankete yanıt veren 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler “Çoğu Zaman” ($X=3,35$) cevabıyla, 6-10 yıl kıdemdekilere oranla daha olumlu görüş belirterek, pandemi sürecinden psikososyal yönlerden daha az etkilendiklerini söylemişlerdir.

3.3. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğretmen Ve Yönetici Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu kısımda, araştırmaya katılıp ankete cevap veren öğretmenler ve yöneticilere “Pandemi sürecinin psikososyal etkileri anketi” nin üç alt boyutunun eğitim durumuna göre anlamlılık testleri, SPSS paket programındaki varyans (anova) analizleri ile yapılmıştır. Tablo 4.6’da ortalama ve anlamlılık verileri gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin ve yöneticilerin, “pandemi sürecinin psikososyal etkileri” anketine göre “toplam 33 madde” ye ilişkin eğitim durumları arasındaki görüş farklılıkları

Pandemi Sürecinin Psikososyal Etkilerine (Toplam 33 Madde Ortalaması)	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplararası	,142	2	,071	,458	,633
	Gruplarıçi	67,127	432	,155		
	Toplam	67,270	434			
Çoklu Karşılaştırma Sonuçları (Scheffe)	EĞİTİM DURUMU		N		X	p
	Ön Lisans		14		3,04	,342
	Lisans		330		3,04	,996
	Lisansüstü		91		3,08	,691
	TOPLAM		435		3,05	

Tablo 6 incelendiğinde ankete katılan öğretmenler ve yöneticilere pandemi sürecinin psikososyal etkileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğretmen ve yönetici yanıtlarının “pandemi sürecinin psikososyal etkileri anketinin” (Toplam 33 Madde Ortalaması) eğitim durumu değişkenine ilişkin anova testi değerlendirmesinde $p>0.05$ oranında anlamlı farklılık ($F=,458$; $p=,633$) tespit edilememiştir.

Ancak ortalamalar üzerinden karşılaştırmalara bakıldığında, ankete yanıt veren lisansüstü öğretmenler “Ara Sıra” ($X=3,08$) cevabıyla, diğer öğretmenlere oranla daha olumlu görüş belirterek, pandemi sürecinden daha az etkilendiklerini söylemişlerdir.

Tablo 7. Öğretmenlerin ve yöneticilerin “pandemi sürecinin öğretmen üzerine etkileri” alt boyutu cevaplarına ilişkin eğitim durumları arasındaki görüş farklılıkları

	Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Pandemi Sürecinin Öğretmen Üzerine Etkileri	Gruplararası	,056	2	,028	137	,872
	Gruplariçi	88,449	432	,205		
	Toplam	88,505	434			
Çoklu Karşılaştırma Sonuçları (Scheffe)	Eğitim Durumu		N	X		P
	Ön Lisans		14	3,41		,817
	Lisans		330	3,42		,683
	Lisansüstü		91	3,48		,911
	TOPLAM		435	3,43		

Tablo 7. incelendiğinde ankete katılan öğretmenler ve yöneticilere pandemi sürecinin psikososyal etkileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğretmen ve yönetici yanıtlarının “pandemi sürecinin öğretmen üzerine etkileri” alt boyutunun eğitim durumu değişkenine ilişkin anova testi değerlendirmesinde $p>0.05$ oranında anlamlı farklılık ($F=,137$; $p=,872$) görülmemektedir.

Ancak ortalamalar üzerinden karşılaştırmalara bakıldığında, ankete yanıt veren lisansüstü mezunu öğretmenler “Çoğu Zaman” ($X=3,48$) cevabıyla, diğer öğretmenlere oranla daha olumlu görüş belirterek, pandemi sürecinden daha az etkilendiklerini söylemişlerdir.

Tablo 8. Öğretmenlerin ve yöneticilerin “pandemi sürecinin öğrenci üzerine etkileri” alt boyutu cevaplarına ilişkin eğitim durumları arasındaki görüş farklılıkları

	Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Pandemi Sürecinin Öğrenci Üzerine Etkileri	Gruplararası	,057	2	,028	060	,942
	Gruplariçi	205,429	432	,476		
	Toplam	205,486	434			
Çoklu Karşılaştırma Sonuçları (Scheffe)	Eğitim Durumu		N	X		P
	Ön Lisans		14	2,41		,740
	Lisans		330	2,42		,948
	Lisansüstü		91	2,45		,843
	TOPLAM		435	2,43		

Tablo 8 incelendiğinde ankete katılan öğretmenler ve yöneticilere pandemi sürecinin psikososyal etkileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğretmen ve yönetici yanıtlarının “pandemi sürecinin öğrenci üzerine etkileri” alt boyutunun eğitim durumu değişkenine ilişkin anova testi değerlendirmesinde $p>0.05$ oranında anlamlı farklılık ($F=,060$; $p=,942$) görülmemektedir.

Ancak ortalamalar üzerinden karşılaştırmalara bakıldığında, ankete yanıt veren lisansüstü öğretmenler “Çok Seyrek” ($X=2,45$) cevabıyla, diğer öğretmenlere oranla daha olumlu görüş belirterek, pandemi sürecinden daha az etkilendiklerini söylemişlerdir.

Tablo 9. Öğretmenlerin ve yöneticilerin “pandeminin psikososyal etkileri” alt boyutu cevaplarına ilişkin eğitim durumları arasındaki görüş farklılıkları

	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
PANDEMİNİN PSİKOSOSYAL ETKİLERİ	Gruplararası	,584	2	,292	,096	,124
	Gruplariçi	60,141	432	,139		
	Toplam	60,725	434			
Çoklu Karşılaştırma Sonuçları (Scheffe)	Eğitim Durumu		N	X		p
	Ön Lisans		14	3,23		,237
	Lisans		330	3,27		,694
	Lisansüstü		91	3,36		,237
	TOPLAM		435	3,29		

Tablo 9 incelendiğinde ankete katılan öğretmenler ve yöneticilere pandemi sürecinin psikososyal etkileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğretmen ve yönetici yanıtlarının “pandeminin psikososyal etkileri” alt boyutunun eğitim durumu değişkenine ilişkin anova testi değerlendirmesinde $p>0.05$ oranında anlamlı farklılık ($F=2,096$; $p=,124$) görülmemektedir.

Ancak ortalamalar üzerinden karşılaştırmalara bakıldığında, ankete yanıt veren lisansüstü öğretmenler “Ara Sıra” ($X=3,36$) cevabıyla, diğer öğretmenlere oranla daha olumlu görüş belirterek, pandemi sürecinden daha az etkilendiklerini söylemişlerdir.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu kısımda, “Pandemi Sürecinin Psikososyal Etkileri” anketinden elde edilen bulgular ve yorumlar doğrultusunda sonuçlar ve öneriler verilmiştir.

4.1. Sonuç

1. Cinsiyet değişkenine ait veriler doğrultusunda, alt boyutlar arasında ve toplam anket maddeleri arasında anlamlı bir farklılık elde edilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak anlamlı farklılık sonuçları incelendiğinde, kadınların pandemi sürecinden psikososyal yönlerden daha az etkilendikleri sonucuna da ulaşılmıştır.
2. Kıdem değişkenine ait veriler doğrultusunda, öğretmen ve yönetici yanıtlarının “Pandemi Sürecinin Psikososyal Etkileri Anketinin” toplam 33 madde ortalamasına göre anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anketin “Öğretmen” ve “Psikososyal” alt boyutlarında kıdem değişkenine ilişkin anova testi değerlendirmesinde anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anketin “öğrenci” alt boyutunda ise kıdem değişkenine ilişkin anova testi değerlendirmesinde anlamlı farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
3. Eğitim durumu değişkenine ait veriler doğrultusunda, “Öğretmen”, “Öğrenci” ve “Psikososyal” alt boyutları arasında ve toplam anket maddeleri arasında anlamlı bir farklılık elde edilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin pandemi sürecinden psikososyal yönlerden daha az etkilendikleri sonucuna da ulaşılmıştır.

4.2. Öneriler

1. Pandemi, dönemi açık ve uzaktan eğitimde standartların, yasal ve pedagojik birtakım düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerektiğini, mevcut standartların daha etkili bir şekilde uygulamanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.
2. Pandemi nedeniyle, sağlık alanında olduğu gibi eğitim alanında da bilim kurulu oluşturulabilir. Eğitim uzmanlarının katılımı ile oluşturulacak “Eğitim Bilim Kurulu” kriz zamanlarında, eğitim uygulamalarının nasıl yürütüleceğine bilimsel yönden katkı sunabilir.
3. İnternete erişimin sağlanabilmesi için yeterli alt yapı kurulmalı ve mevcut altyapıyla tüm öğretmen ve öğrencilere internet desteği sağlanmalıdır.
4. Açık ve uzaktan eğitimin kriz dönemlerinde uygulanmasının mutlak surette gereklilik olduğunun yanında normal durumlarda da eğitime destek amaçlı uygulanması için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir.
5. Okul öncesi öğrencileri için içeriklerin hazırlanıp eba platformunda sunulması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.
6. Eba’nın etkin kullanımı konusunda öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik e-rehberlik uygulaması sağlanmalıdır.
7. Eba platformunda ,çevrim içi ödev alma, sınav yapma, değerlendirme vb. uygulamaların geliştirilmesi gerekir.
8. Pandeminin açık ve uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik etkileri, daha kapsamlı araştırmalarla ortaya konmalı ve iyileştirici tedbirlerin alınması için çalışmaların yapılması şarttır.
9. Öğretmenler bu süreçte psikolojik olarak desteklenmesi gerekmektedir, bu konuda rehber öğretmenlerden yardım alınmalıdır.
10. Pandemi döneminde öğretmenler için, uzaktan eğitim teknikleri konusunda hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmeli. Bu çalışmalar da uzaktan eğitim faaliyetleriyle yürütülmelidir.

KAYNAKÇA

Anadolu Ajansı. (2020a). <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/kovid-19-salgini-dunya-genelinde-uzaktan-ve-sanal-egitimi-zorunlu-kildi/1814237> 22 Kasım 2020 Tarihinde erişilmiştir.

Anadolu Ajansı. (2020b). Milli Eğitim Bakanı Selçuk: Uzaktan eğitime 31 Mayıs'a kadar devam edilecek. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/milli-egitim-bakani-selcuk-uzaktan-egitime31-mayisa-kadar-devam-edilecek/1822357>, web adresinden 29 Kasım 2020'de edinilmiştir.

Anadolu Ajansı. (2020c). <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/uzaktan-egitim-22-ocaka-kadar-surecek-yari-yil-tatiline-bir-haftalik-ara-tatil-suresi-de-eklenecek/2081163> 18 Aralık 2020 tarihinde erişilmiştir.

Anderson, J. (2020). Brave New World The coronavirus pandemic is reshaping education. <https://qz.com/1826369/how-coronavirus-is-changing-education/>, web adresinden 20 Kasım 2020'de edinilmiştir.

Aslan, R. (2020) Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19. Ayrıntı Dergisi, 8(65): 35-41.

Atchoarena, D. (2020). COVID-19: Learning cities on the front line. <https://en.unesco.org/news/covid-19-learning-cities-front-line>, web adresinden 16 Nisan 2020'de edinilmiştir.

Bauer, S. W. (2006). Batı Biliminin Öyküsü. (M. Morali, Çev.) İstanbul: Alfa.

Buheji, M. ve Ahmed, D. (2020). FCORONA öresightvirüs (COVID-19) için fırsatlar Daha iyi Dünya, (Mart). <https://doi.org/10.5923/j.economics.20201002.05> .

Büyüköztürk, Şener. (2010). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.

Bynum B. Stories of an influenza pandemic. Lancet.2009;373(9667):885–6.

Byung Chul Han. Yorgunluk Toplumu, çev. Selim Karlıtekin. İstanbul: 2017, Açılım Kitap Freud, Sigmund. Uygarlığın Huzursuzluğu, çev. Haluk Barışcan. İstanbul: Metis Yayınları, 1999

Carleton, N. (2016) Fear of the unknown: One fear to rule them all? Journal of Anxiety Disorders 41 (2016) 5–21

Carrasco-Hernandez, R., Jacome, R., Vidal, L. ve Leon, P. (2017). Are RNA Viruses Candidate Agents for the Next Global Pandemic? A Review. ILAR Journal, 58(3): 343-358.

Chang, G.C.& Satako, Y.(2020). How are countries addressing the Covid-19 challenges in education? A snapshot of policy measures. <https://gemreportunesco.wordpress.com/2020/03/24/how-are-countries-addressing-thecovid-19-challenges-in-education-a-snapshot-of-policy-measures/>, web adresinden 26 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Ed: Phillips H, Killingray D. The Spanish Influenza Pandemic of 1918–19: New Perspectives. ABD: Routledge;2003:4–9,30.

Giannini, S. & Albrechtsen, A.B.(2020). Covid-19 school closures around the world will hit girls hardest. <https://en.unesco.org/news/covid-19-school-closures-around-world-willhit-girls-hardest>, web adresinden 03 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Giannini, S. & Lewis, G.S.(2020). Three ways to plan for equity during the coronavirus school closures. <https://gemreportunesco.wordpress.com/2020/03/25/three-ways-to-plan-forequity-during-the-coronavirus-school-closures/>web adresinden 28 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Girard MP, Tam JS, Assossou OM, Kieny MP. The 2009 A(H1N1) influenza virus pandemic: a review. Vaccine.2010;28(31):4895–902.

Green, C.J. (2007). HIV infection and AIDS. In: F.D. Monahan, J.K. Sands, M. Neighbors, J.F. Marek and C.J. Green (Eds.),

Hasöksüz, M., Kiliç, S. ve Saraç, F. (2020). Coronaviruses and SARS-CoV-2. Turkish Journal of Medical Sciences, 2020(50): 549-556.

Huang C, Wang Y, Li X, Ren L, Zhao J, Hu Y, et al. Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. Lancet 2020;395:497–506

Karakaş, M. (2017, May 19-22). Bir zihniyet olarak tüketim kültürü ve ihtiyaçların yabancılaşması. Paper presented at 2nd International Congress on Political, Economic and Social Studies (ICPESS), Sarajevo-Bosnia Herzegovina

Karasar, Niyazi. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınevi.

Kiecolt-Glaser, J. K. (2009). Psychoneuroimmunology: Psychology's gateway to the biomedical future. Perspectives on Psychological Science, 4, 3 67-369.

MEB. (2020 a). Bakan Selçuk, koronavirüs'e karşı eğitim alanında alınan tedbirleri açıkladı.<https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitimalaninda-alinan-tedbirleri-acikladi/haber/20497/tr>, web adresinden 03 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

MEB, (2020 b). <http://www.meb.gov.tr/okul-oncesi-egitim-ve-1-siniflar-yuz-yuze-egitime-basliyor/haber/21614/tr>

MEB, (2020 c). <https://www.meb.gov.tr/okullarda-yuz-yuze-egitimde-ikinci-asama-12-ekim-pazartesi-gunu-basliyor/haber/21776/tr>Morens DM, Taubenberger JK, Folkers GK, Fauci AS. Pandemic influenza's 500th anniversary. Clin Infect Dis. 2010;51(12):1442–4.

Rogers K. Asian flu of 1957. Encyclopaedia Britannica Online. Erişim: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1663331/Asian-flu-of-1957> Erişim tarihi: 10 Kasım 2020.

Smith GJD, Vijaykrishna D, Bahl J, et al. Origins and evolutionary genomics of the 2009 swine-origin H1N1 Influenza A epidemic. Nature.2009;459(7250):1122–6.

Saran, S. (2020). Teknoloji: Dijital Aydınlanma? COVID-19 ve bizim Tech Futures. İçindeİçgörü Bildiri Zorluklar ve Fırsatlar içinde COVID-19 Sonrası Dünya (pp. 24 - 27).Cenevre: Dünya Ekonomik Forum. www.weforum.org

Steven Taylor, "The Psychology of Pandemics:Preparing For the Next Global Outbreak of Infectious Disease. UK, Cambridge Scholars Publishing, 2019, s.3

T.C.Sağlık Bakanlığı. (2020), <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>(Erişim Tarihi: 13 Aralık 2020).

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020b). COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi. https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf (Erişim Tarihi: 02 Mayıs 2020).

Taylor, S. (2019). The Psychology of Pandemics: Preparing for the Next Global Outbreak of Infectious Disease. Cambridge Scholars Publishing.

TDK. (2020). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=> (Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2020).

Unesco. (2020a). Distance Learning Strategies, What do we know about effectiveness? <http://www.unesco.org/covid19EDwebinar>, web adresinden 16 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir

Unesco. (2020b). Startling digital divides in distance learning emerge. UNESCO. <https://en.unesco.org/news/startling-digital-divides-distance-learning-emerge>

WHO. (2018). Managing epidemics: Key facts about major deadly diseases. <https://www.who.int/emergencies/diseases/managing-epidemics/en/> (Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2020).

WHO. (2020a). Q&A on coronaviruses (COVID-19). <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/q-a-coronaviruses> (Erişim Tarihi: 15 Kasım 2020).

WHO. (2020b). Naming the coronavirus disease (COVID-19) and the virus that causes it. [https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technicalguidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technicalguidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it) (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2020).

Yamamoto, G.T. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi(online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. Üniversite Araştırmaları Dergisi, 3(1), 25-34.

Yök. (2020b). “YÖK Dersleri Platformu” öğrencilerin erişimine açıldı. <https://www.yok.gov.tr/>, web adresinden 02 Nisan 2020 tarihinde edinilmiştir

Yök.(2020a). Basın açıklaması. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/YKS%20Ertelenmesi%20Basin%20Açiklamasi.aspx>, web adresinden 05 Nisan 2020 tarihinde edinilmiştir.